

CÉGÉNYDÁNYÁD

A FALU, AHOL NEMCSAK ÁLMODNI MERNEK, HANEM FELÉBREDNI IS

BEVEZETÉS

A Szamosháton fekvő ikerfalu bonyolult és izgalmas története a XII. századra nyúlik vissza. Cégény és Dányád települések nevének eredetéről több történet is kering. Cégényt a magyar *szeg*, vagyis 'szeglet', 'kanyarulat' kifejezésből eredeztetik, azonban más feltevések szerint a hagyományos halászszerszám, a *cége* lehet a település névadója. Dányád nevét először *Damjan* alakban említik. Vélhetően a *Damjan* személynévből származik, s csak később járult hozzá a *-d* végződés. Mások a szláv *Damjani*, vagyis a 'Don emberei' helynévből eredeztetik. Cégény első írásos emléke igen korai, 1181-ben írtak először a Szent Szűz tiszteletére felszentelt monostoráról. A monostort Kölcsey alispán alapította.

A IV-XV. században a falu továbbra is Kölcsey-tulajdon, a nemzetség temetkezési helye. A XV. századtól több család osztozott tulajdonlásán (Matucsnaiak, Báthoryak, Drágffyak). A XVIII. században legnagyobb birtokosai ismét a Kölcseyek, majd a XX. században a báró Kende család tulajdonába került. Dányád birtokosai a XV. században kétharmad részben a Kölcseyek, egyharmadát pedig a Domahidiek bírták. A későbbi századokban fő földbirtokosai a Kölcsey-Kendék, akik mellett több család szerzett résztulajdont. A két település hivatalosan a XX. század elején egyesült, de az összeépülés már a XIX. század közepére megvalósult.

A község címere sokáig azonos volt Kende bárónak családi címerével, aki évszázadokig volt a falu ura. A rendszerváltoztatás után azonban, az öntudatosság jegyében, a falura jellemző címet választottak. A Magyarország címerében is fellelhető jelképek mellett a méltán híres arborétumot szimbolizálja a három platánlevél, illetve az itt élő lakosság fő megélhetési formájára, a mezőgazdaságra utal a zöld mező és a falut körülölelő Szamos folyó.

Közel az ukrán és a román határhoz, az ország peremén, egy gyönyörű szegletben fekszik a falu. A Szamos folyó gazdagsága és az őshonos flóra és fauna a mai napig fontos értéket képvisel a falu életében. A kiváló adottságok ellenére ritkán lakott a település, és az állandó lakosok száma is csak 605 fő. Az ország keleti felében tapasztaltakhoz képest azonban meglepően kellemes képet fest a falu magáról. Az első benyomások alapján is érezhető, hogy az emberek itt igenis tesznek saját maguk és a közösségük fennmaradásáért, fejlődéséért. A rendezett porták és a kertekbe bepillantva észrevehető veteményesek rögtön jó érzéssel töltötték el a szívünket.

EGY ÚJABB POZITÍV PÉLDA

Mint már többször megfigyeltük kutatásaink és országjárásunk során, a Cégénydányádéhoz hasonló sikerek nem maguktól születnek. A közösség mozgatórugója a 2010 óta „kényszerűségből” politizáló Kelemen Róbert polgármester úr. Az interjú során, melyet vele készítettünk, hamar fény derült arra, hogy őt nem a politikai pálya motiválja. A polgármester úr a faluban született, dolgozni és tenni akarásának a saját életében már megvan a gyümölcse. Sikeres vállalkozó, akiben megfogalmazódott az az elgondolás, hogy szülőhelyét nem hagyja elveszni. Így 2010-ben úgy határozott, hogy indul a polgármesteri címért. Többször hangoztatta, hogy ő nem szakember – már ami a mezőgazdaságot és a polgármesteri hivatást illeti –, így nem voltak olyan illúziói, hogy egyedül mindent meg tud oldani. Józan vállalkozói ésszel végiggondolta, hogy mit szeretne elérni. 170 családnál személyes látogatást tett, meghallgatta őket, és így a saját és a falubeliek elképzelései alapján, szakmai tanácsadás mellett létrehozták azt a tervet, mellyel újra lélegzésre, sőt, virágzásra bírhatják a falut.

PANASZKODIK A KOCSMÁROS!

Így igaz! Az emberek már nem járnak annyit a kocsmába, mint évekkel ez előtt. Lassan kikopnak azok a vendégek, akik napi rendszerességgel, több liter bor elfogyasztásával vették ki a részüket a falu életéből. Ők most felszegett fejjel térnek be – szigorúan munka után, vagy csak hétfévente – egy-egy pohár fröccsre, mert már tudják, érzik, és éreztetik is velük, hogy szerves részei egy közös jónak, hasznos tagjai lettek a közösségnek. De vajon mi történhetett? A polgármester úr négy éves keménykezű tevékenykedése alatt megfordult a világ Cégénydányád körül. Miután megválasztották, nem felejtette el céljait, elképzeléseit. Mivel tisztában van azzal, hogy az ott élő emberek nagy részének gondot okoz a közösségi lét, az önkifejezés és az érdekérvényesítés, így létrehozott egy új fórumot, melyet **polgármesteri tájékoztatónak** nevezett el. Itt az emberek meghallgathatják egymást, együtt gondolkodhatnak. Kelemen úr egyenes ember, és jó vezető. Kerek pereg megmondja, ha valami jó, vagy, ha valami nem tetszik neki.

Az egyik első polgármesteri tájékoztatón a falu elé állt merész ötletével, miszerint, a törvény határait súrolva, önkényesen visszavenné azt a 21 hektár földet, mely régebben az önkormányzathoz tartozott, azonban most műveletlenül áll, hiába került bérbeadásra. A polgármester úr akkor elmagyarázta a falu lakosainak, hogy ennek a lépésnek milyen következményei lehetnek, sőt, lesznek is. Elmondta, hogy a falu nagy adósságot halmozott fel, de – reményei szerint – ezen a földterületen a rábizott emberekkel együtt képesek sikeres gazdálkodást folytatni, melynek segítségével a falu ki fog lábálni a nehéz időszakból. A falu – bár kétkedve, de a falu vezetőjének elszántságát látva – elfogadta a kockázatos lépést. Ami ezután következett, az viszont ellenállást váltott ki: Kelemen úr megértette az emberekkel, hogy ezentúl semmi sincs ingyen. Ahhoz, hogy valaki kapjon, adni is kell. Nem járnak többé ellenszolgáltatás nélkül a juttatások, hiszen arra nem lehet építkezni. Így, bár eleinte berzenkedtek az emberek, mégis rövid idő alatt megszépültek a porták és a kertek. Nehéz elhinni, de négy év alatt a megművelt kertek aránya 30%-ról 70% fölé ugrott, ez pedig már a helyi viszonyok között nagy segítség a megélhetésben.

A JÓ GAZDÁLKODÁS GYÜMÖLCSE (ÉS ZÖLDSÉGE)

A visszavett földterületen megindult a földművelés. Kelemen Róbert nem mezőgazdász, így magát szakemberekkel körülveve átgondolta, hogy a sikerhez milyen terv készítése szükséges. Mivel a

környékbeli nagygazdaságok főként almatermesztéssel és gabonanövényekkel foglalkoznak, így természetesen az önkormányzatnak másfelé kellett elindulnia. A közmunkaprogram keretein belül zöldség- és gyümölcsstermesztésbe kezdtek. A polgármester úr, vállalkozói tapasztalatait kihasználva, igyekezett előre elrendezni azt, hogy a terményeket el tudják majd adni, vagy, hogy barterezéssel gazdagíthassák a falu javait. 2014-ben már évente több, mint egy tonna gyümölcslekvárt állítanak elő és adnak el, hiszen a cégényi lekvárnak gyorsan híre ment.

Emellett persze a semmiből nem lehet építkezni, így az első években az önkormányzat fejlesztéssel, gépek beszerzésével stb. foglalatostkodott. A korábbiakban a magas munkanélküliség mellett Cégénydányádon jellemző volt a foglalkoztatottak körének egysíkúsága. Ha éppen akadt valami munka, azt mindig ugyanaz a néhány ember végezte el. A polgármester úr szakított ezzel a rossz hagyománnyal, és az alig működő közmunkaprogramot igyekezett minél jobban kiszélesíteni, és értékteremtésre felhasználni. Ha valaki dolgozni és tenni akar, akkor ő azt teljes mellszélességgel támogatja, de ne lepődjön meg senki, ha ez felelősséggel és kemény munkával jár. Kelemen úr személy szerint is ellenőrzi, hogy ki milyen munkát végez, milyen a hozzáállása, mennyire lehet rá számítani. Mindezt nem a saját vállalkozásának hatékonyabbá tételéért teszi, ez már a falu közös érdeke, hiszen nagy mínuszt kell ledolgozniuk. Jelenleg 63 közmunkás dolgozik a területen, akiknek negyedét a falu vezetője teljes szívből ajánlaná az elsődleges munkaerőpiacra is.

Nem csak, hogy a 20 millió forintos adósságot sikerült eltüntetni, de a település és az önkormányzat már biztos anyagi háttérrel rendelkezik. A falu sikerére mások is felfigyeltek, így 2014-ben nyílik meg egy csomagolóüzem, mely a megtermelt zöldségek csomagolásában és értékesíthetővé tételében jelent majd nagy segítséget. Ezenkívül az elkövetkezendő években egy 1,5 milliárd forintos beruházás is meg fog valósulni a településen. **Tojásgyárat** (tojóüzemet) létesít egy vállalkozó, és nem kevesebb, mint 100 ezer tojótükkal fog zajlani a nagy mennyiségű tojás előállítására. A két vállalkozás felismerte azt, hogy Cégénydányádon megindult a változás, az emberek és a település motiváltak, és jó úton haladnak.

A polgármester úr vállalkozó szellemisége nélkül természetesen ezek sem jöhetnének létre. A vállalkozások tulajdonosai sokszor túlságosan kockázatosnak érzik, hogy beruházzanak egy-egy helyen, hiszen sok az ismeretlen tényező, és nehézkesen találnak olyan partnert, mint a Kelemen Róbert, aki egyenrangú partnerként, komoly tárgyalások útján szerez meg egy-egy beruházást. Az alkuk során az egyik legmeggyőzőbb érv az, hogy megbízható és szorgalmas emberekké lettek a Start közmunkaprogramban dolgozók, így a legkiemelkedőbb részükre bizton lehet számítani mint jövőbeli stabil munkaerő. A tojóüzem 40 munkahelyet fog teremteni, így az a jelenlegi 50 fős munkanélküliség problémájára is gyógyír lehet. 2010 előtt a falu tartós álláskeresőinek száma meghaladta a 90 főt, ami a mindössze 600 fős lakosságot tekintve rendkívül aggasztó. Ha minden a tervek szerint halad, és az helyiek beleadnak minden tőlük telhetőt, akkor sikerülhet minimálisra csökkenteni ezt a rossz arányt, és egyre többen élhetnek rendezett életet.

SZELLEMI ÉS KULTURÁLIS ÉLET

Természetesen nem lehet csak és kizárólag a gazdaságra, gazdálkodásra koncentrálni. Az embernek nagy igénye van a kultúrára, a közösségi létre. A település iskolaigazgatóját, Királyné Bodó Klárát kérdeztük afelől, hogyan látja a település szellemi életét. A településen létező általános iskolának ma már csak a felső tagozata működik, holott pár évvel ezelőtt még három településről is ide jártak tanulni a fiatalok. Ennek több oka is van. Egyrészt: a fiatalok nem térnek vissza a faluba, ha már

egyszer elszakadtak, és a közeli városok, nagyvárosok, vagy a főváros felé vették az útjukat. Ennek következményeként a falu elöregedése veszélyezteti a jövő sikerességét. A régebben szerteágazó, hasznos mezőgazdasági ismereteket már nem adják tovább, az egykori almakultúrának és az állattenyésztésnek már csak hült helyét találjuk.

Egy érdekes, megoldandó feladattal áll szemben a falu közössége. Több helyi **gyermekotthon** is működik a faluban és környékén, és ez a tény egyfelől rengeteg potenciált, másfelől pedig feszültséget, veszélyt rejt magában. A leányotthon lakói nagyon kapósak a helyi fiatal fiúk körében, azonban a vidéki élethez szükséges készségek elsajátítása nélkül csak kallódnak a világban, rendezetlenül és felelőtlenül élnek. Az iskolai életben is gondot okoz egy-egy diák. Nehezen illeszkednek be, és magatartásukkal olyannyira kilógnak a sorból, hogy nem egy esetben – a bántalmazás és az agresszió miatt – fel kellett menteni őket az iskolába járás alól. Ez a jelenség természetesen nem a település önálló feladata lenne, hiszen ezen gyermekek oktatására, akik speciális figyelmet és nevelést igényelnek, képzett szakemberek szükségesek, őket megkeresni, alkalmazni pedig elsődlegesen az oktatáspolitikai, a központi szabályozás feladata. Jelenleg a magyar közoktatás olyan, amilyen, mindenesetre a tendenciákból világosan kitétni, hogy valamit tenni kell. A jövő kulcsa az oktatás, és így a fiatalság kezében van. Ha szeretnénk felzárkózni, és erős nemzetet alkotni, akkor sokkal nagyobb hangsúlyt kell fektetni a nevelésre, oktatásra.

És mit gondolnak erről a fiatalok? Jellemzően úgy gondolkodnak, hogy egy bizonyos fokú alpműveltség megszerzése elengedhetetlen, de csak a nagyon elhivatottak menjenek egyetemre, főiskolára. Fontosabbnak tartják egy jó szakma elsajátítását. De ez, persze, csak az egyik nézőpont. Azok a fiatalok, akik előtt nincs pozitív példa, akiknek nincs elképzelése, azok gyakran úgy vannak vele, hogy „*ha az apám is közmunkából él, akkor majd én is abból fogok*”. Természetesen – bár Cégénydányádon megfelelően működik a program – mégsem lebeghet ez a cél a szemük előtt. A tanárok igyekeznek minél többször rávilágítani arra, hogy ez egy hibás gondolatmenet. Ezt segítő, a végzős diákok minden évben Nyíregyházára, pályaválasztási kiállításra mennek, ahonnan ötletet tudnak meríteni. Az iskola mellett, a két éve nyílt **IFI Pontban** előadások, egészségügyi programok és önszerveződő csoportok színesítik a fiatalság életét. A négy éve megválasztott polgármesterrel nagyon jó az iskola viszonya. Eleinte az igazgatónő is ferde szemmel nézett a polgármester úrra amiatt, hogy ennyire ostorozza a lakosságot, de mára kiderült, hogy mennyire igaza volt. Ha kirándulást szerveznek, akkor az iskolások kölcsönkapnak egy kisbuszt, és ha ki kell vágni egy veszélyes fát, akkor azonnal ott vannak a közmunkások. A polgármester urat nagyon zavarta, hogy egyesek még a gyerekeiket is bevitték a kocsmába. Megmondta, hogy ennek sürgősen vessenek véget, a gyerek nem kocsmába való. Ha még egyszer meghallja, hogy valaki megszegte ezt a szabályt, annak komoly következményei lesznek. Ebből is érthetjük, hogy az emberek miért tisztelik és szeretik őt.

Az önkormányzat támogatja a civil szervezeteket, mert fontosnak tartja, hogy a szabadidő is hasznosan teljen. Több **sportegyesület** is létezik a településen. Ezen kívül nagy sikert aratott a **Nyugdíjas Klub** létrehozása is. Rendszeresen tartanak könyvtári esteket is. A mindennapok színesebbé tételéhez már harmadik

alkalommal rendezik meg a **Szamos Fesztet**, mely elsősorban a népzenei hagyományokat ápolja, és egyben nagyon jó közösségi programot is jelent. Az iskolában kedvelt a néptánc, így ezeken a hagyományőrző napokon a helyi iskola diákjai is rendszeresen fellépnek. A nyár derekán megrendezésre kerülő program remek kikapcsolódás és kulturális élmény. A fesztiválnak helyet adó kastélypark tökéletes helyszínül szolgál, a gyönyörű környezet felfrissíti a testet és a lelket. Az év fesztiváltól mentes időszakában is sok látogató érkezik az országosan is ismert kertbe és az arborétumba. Hatalmas fák díszelnek itt évszázadok óta, minden megpróbáltatás ellenére. A kastély mögötti tisztáson igazi uralkodóként emelkedik a többiek fölé az a 25 méter magas juharlevelű platán, melynek három törzse fonódik egybe, így alkotva egy majdnem 7 méter törzskerületű monstrumot.

MÁR ÚTON VAGYUNK, DE MIT HOZ A JÖVŐ?

Látogatásunkkor nagyon jó képet kaptunk a faluról, a magyar vidék egyik kiemelkedő és példamutató településéről, melynek felemelkedésétől visszhangzik a környék. A siker kulcsa egy jó irányítóban és az összefogásban keresendő, valamint abban, hogy a lehetőséget meg kell ragadni, és kemény, odaadó munkával értéket kell teremteni. Róbert abban hisz, hogy csak akkor van jelen és jövő, ha ezt a fajta értékteremtést folytatni tudják. Szerinte a vállalkozói réteg képes arra, hogy stabil megélhetést és munkalehetőséget adjon a helybelieknek. Ezért továbbra

is törekszik arra, hogy polgármesterként keresse azokat a lehetőségeket, amelyek tovább színesíthetik a település életét. A jelenleg épülőben lévő két mezőgazdasági vállalkozás mellett természetesen továbbra is a fejében jár az a gondolat, hogy az ország ezen méltatlanul elfeledett vidékét újra meg kell szeretetni az emberekkel, a látogatóba érkezőkkel. Hiszen annyi irodalmi emlék kötődik hozzá, annyi kimagasló személyiség járt ezeken a földeken, és élvezte a folyókkal szabdalt természeti szépségeket, hogy akár a Balaton népszerűségével is vetekedhetne. Az adottságok megvannak, a pozitív szemlélet és a tenni akarás úgyszintén, úgyhogy vigyázat! Ha ez a falu valamit a fejébe vesz, akkor azt érdemes komolyan venni.